

РЕЦЕНЗИЯ

от

професор доктор Даниела Петрова Дикова

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „ДОКТОР“

по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство

докторска програма „Музикознание и танцово изкуство“ към Катедра „Пиано и Акордеон“ при АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – гр. Пловдив

с автор: **Евгения Петрова Тагарева**

Тема: **„СПЕЦИФИКА НА МЕТОДИКАТА НА ОБУЧЕНИЕ ПО ПИАНО ПРИ ЛИЦА СЪС СПЕЦИАЛНИ ОБРАЗОВАТЕЛНИ ПОТРЕБНОСТИ (СОП)“**

Научен ръководител: проф. Снежана Симеонова

1. Общо представяне на процедурата и получените за рецензиране материали.

Процедурата е проведена със спазване на всички изискванията на закона.

Материалите, предоставени за създаване на оценяващата рецензия са изчерпателни: дисертационен труд, автореферат, биография на Е. Тагарева, приноси и публикации, които са част от дисертационния труд, заповеди за зачисляване и отчисляване, заповед за назначаване на научно жури, модел за изготвяне на рецензията.

2. Кратки биографични данни за кандидата. Всички завършени степени на образование (средно, бакалавърска степен, следдипломна квалификация и докторска степен) на кандидатката са свързани с музиката, пианото и педагогиката, както и с АМТИИ. Професионалната ѝ реализация следва наученото – клавирен педагог, културолог. Тя дава възможност на кандидатката в дългогодишния си професионален опит да развие в достатъчна степен педагогически умения и да се подготви за обстоятелствени коментари в методологията за преподаване на пиано. Артистичната ѝ индивидуалност я развива и в литературата, и в опитите да съчетава умело изкуствата. Гражданската ѝ активност я довежда до дългогодишен опит в организацията на културни събития. Тези три компонента на творческата и педагогическа биография на Е. Тагарева ѝ дават възможност за съчетаването им в благородната кауза да търси средства чрез клавирната педагогика за подобряване на състоянието на лица със СОП.

3. Актуалност на тематиката. Както и авторката отбелязва едва през последните 10 години се засилва интересът към методите за работа с лица със СОП. Промяната в отношението към тях, води и до въпросите, които чакат намирането на решения за социализацията и интеграцията им. Идеята да се постигат тези цели с помощта на изкуството и в частност по пътя на сътворяване на музика все повече набира

скорост. Поради тези факти, актуалността на дисертационния труд е повече от ясна.

4. Целесъобразност на изследователските методи за постигане на поставените цели. Е. Тагарева е използвала съчетанието от аналитичен и емпиричен метод за изследване, изясняване и обобщаване на поставените задачи, а именно:

- проучване и систематизиране на научни изследвания в областите на клавирната методика, музикалната педагогика, арттерапията, артпедагогиката, медицината, психологията, технологиите, представящи съвременното състояние на обучението по пиано и резултатите от него при лица със СОП.
- провеждане на педагогически експеримент за клавирно обучение на ученици с различни затруднения (СОП).
- обобщаване на постигнатите резултати с целева група, включваща обучаеми със специални образователни потребности - отчитане на силните страни и затрудненията.
- оформяне на методически насоки и практически подходи за обучение на ученици със СОП .

Правилно и ясно са определени обекта на изследването: процесът на обучение по пиано при лица със СОП и неговия предмет: спецификата на клавирното им обучение.

5. Оценка на дисертационния труд, познаване на проблема, съдържание и структура по установените норми, достоверността на материала, аналитичен подход и изведени резултати.

След запознаването ми с дисертационния труд на Е. Тагарева убедено давам положителна оценка на труда ѝ. В **глава 1** разкриваме колосалната ѝ работа по издирване, анализиране и подлагане на сравнителни анализи на изследвания и публикации по темата на руски, съветски, канадски, американски, японски, френски, австралийски, английски, немски, италиански и български учени. Безспорно е, че авторката познава проблема на базата на дългогодишния си опит с клавирно обучение на лица със СОП. Давам висока оценка на идеята и реализацията на авторката да коментира опита и изводите си поотделно за незрящи, тежко чуващи и лица с умствени и двигателни проблеми.

Дисертационният труд съдържа общо 244 страници, които включват увод, шест глави, заключение, приноси, списък с научни публикации, библиография, три приложения.

Използваната литература включва общо 141 заглавия, от които 65 на кирилица (от които 30 на български език), 73 на латиница и 3 интернет източника.

Прави силно впечатление споделянето в **глава 2**, базирано на експеримента на авторката. Впечатли ме извода ѝ за необходимостта от съчетаване на разнообразни педагогически и психологически похвати в работата с учениците, но и най-важното

: човеколюбието на клавирния педагог, което му помага да дозира изискванията и да усети необходимостта от похвалите!

3 глава очертава необходимостта да се разглежда клавирното обучение при лица със СОП като процес на интерактивно взаимодействие между учител, ученик и музикален инструмент (пиано) и главната роля на педагога като компенсиращ фактор.

Глава 4 представя детайлно процеса на клавирно обучение при ученици със сензорни увреждания: незрящи и слабовиждащи обучаеми; тежкочуващи, Описани са с характеристики на учениците от съответната група, начален етап на обучение, работа върху метроритмични проблеми, репертоар и преодоляване на технически трудности.

Глава 5 обстойно представя „Пиано Арт – помагало по пиано за незрящи и слабовиждащи“. Има описание на съдържанието и структурата на помагалото, а после са представени подробни планове на десет аудио урока по пиано за начинаещи незрящи и слабовиждащи ученици. Съпътстваща част към Глава 5 е Приложение 2 с нотни текстове, много от които композирани от авторката на изследването.

Глава 6 е детайлно описание на процеса на клавирното обучение при ученици с умствени и двигателни проблеми. Използван е алгоритъм, подобен на този в Глава 4: характеристики на учениците с умствени и двигателни затруднения, значение на пианото и клавирното обучение за тяхното развитие, начално обучение, работа върху метроритъма и върху репертоара в урока по пиано.

Приложение 1 е презентация в табличен вид на целевата група

Приложение 2 представя всички нотни текстове към „Пиано Арт - Помагало по пиано за незрящи и слабовиждащи“

Приложение 3 е пример за визуализация на динамични знаци.

6. Приноси и значимост на научната разработка и на публикациите по темата на дисертационния труд

Утвърждавам изведените приноси на дисертационната разработка:

- дисертационният труд за първи път в България изследва дългогодишен опит в обучението по пиано на ученици със СОП, като дава методически и практически насоки за клавирни педагози.
- дисертацията е най-обемното научно изследване по темата в световен мащаб относно количеството на засегнатите аспекти и обхващането на ученици с различни увреждания.
- трудът представя съвременното състояние - в света и в България - на научни публикации в областта на клавирната методика, музикалната педагогика, артпедагогика, музикотерапия, медицина, технологии, свързани с клавирно обучение на лица със СОП. –
- принос - иновация е прилагането на мултидисциплинарен подход при намирането на конкретни методически и практически решения.

- разгледаните в дисертацията групи ученици и специфичните подходи при тяхното обучение по пиано разширяват обхвата на клавирната методика и са основа за по-нататъшни научни изследвания по темата.

Значимостта на изследването на Е. Тагарева сумира две особено важни решения, които тя е взела в началото на работата си. От една страна в първа глава на труда си тя е изследвала публикации и изследвания по темата: „съвременния опит в обучението на лица със СОП – теоретични възгледи и практически постижения“, давайки ни незаменима информация на фона на оскъдната съвременна активност по темата. Развитието на Е. Тагарева в различни области и безспорната ѝ трудоспособност са основата на постигнатото чрез аналитичност познание. Не е пропуснат изчерпателния поглед и върху постигнатото в България. От друга страна клавирият педагогическия опит на авторката ѝ дава възможност за „експеримент, свързан с обучение по пиано на ученици със СОП, съчетаващ кратки обяснения за специалните образователни потребности, както и преглед на методическите подходи“.

7. Критични бележки и препоръки.

Струва ми се малко пресилено твърдението, че изследването е „най-обемното в световен мащаб“. Независимо, че съществуваме в ерата на технологиите и лесните комуникации поради това, все пак остава неразкрито какво мислят по темата например в Азия! Изненадана съм, че Е. Тагарева коментира френския метод „DOLCE“ (на 27 и 48 страница от дисертационния труд), а не споменава, че през 2015 г. фондация Арденца представя метода, канейки в София самата Франсоаз Дорок да запознае с изводите и постиженията от работата на метода и българските клавирни педагози, интересувачи се от работа с лица в аутистичния спектър.

- 8. Авторефератът** е конструиран според приетите правила и пряко следва дисертационния труд. Той е с обем 58 страници и съдържа приносите и библиографията на дисертационното изследване. Главите представят основната информация и съдържат в края добре построени заключителни съждения.
- 9. Заключение.** Въз основа на всичко гореизложено предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 8.3 „Музикално и танцово изкуство“ на Евгения Петрова Тагарева, редовен докторант към Катедра „Пиано и Акордеон“ при АМТИИ „Проф. Асен Диамандиев“ – гр. Пловдив.